

# บทที่ 1

## บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการศึกษาว่า นอกจากการบริหารและจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนแล้ว รัฐบาลได้มีการปฏิรูประบบราชการเพื่อบริการประชาชนให้มีความพึงพอใจในการบริการภาครัฐมากขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว สำนักนายกรัฐมนตรีจึงออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ขึ้น เพื่อให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการถือปฏิบัติ

การบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วย หลักการดังกล่าว ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2550 : 90)

จากการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วย “หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546” กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศหลักการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ที่กำหนดไว้ในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) และแนวทางการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 การกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีจุดหมายที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดระบบบริหารงานบริหารของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 35)

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในกระบวนการคิดวิเคราะห์ ด้วยเหตุผล ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรม รักในรากเหง้าของตนเอง มีคุณสมบัติใฝ่เรียนใฝ่รู้ รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ที่มีอยู่รอบตัวอย่างหลากหลายสร้างองค์ความรู้จากกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่สอดคล้องกับทฤษฎี โดยการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยี กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 22) โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติการที่สำคัญที่สุด เพราะผลการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นใดนั้น ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของโรงเรียนเป็นสำคัญปัจจัยที่จะทำให้บรรลุผลดังกล่าว คือ การบริหารโรงเรียน ซึ่งจะบรรลุผลตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นสำคัญผู้บริหารต้องอาศัยวิธีการต่าง ๆ มาช่วยดำเนินงาน เพื่อให้การบริหารโรงเรียนบรรลุเป้าหมายการบริหาร โดยให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมเป็นวิธีที่ดีแบบหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความร่วมมือของทุกฝ่ายดีขึ้น การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการซึ่งถือว่าเป็นหัวใจและเป็นงานหลักของโรงเรียน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ งานวัดผล ประเมินผล และงานนิเทศภายใน

ปัจจุบันได้มีการยอมรับในเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วม ในการบริหารองค์กรอย่างกว้างขวางทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน ด้วยแนวคิดที่ว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมปฏิบัติในกระบวนการบริหารองค์กรนั้น ๆ จะทำให้เกิดความรู้ สึกเป็นเจ้าของ มีความผูกพันในกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วมและยินดีรับผลแห่งการปฏิบัติที่ตนเองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมนั้น ๆ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2544 : 10) ได้เน้นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีส่วนในการทำงานจะเกิด ความผูกพันกับงานหรือองค์กร ซึ่งมีความรู้ สึกผูกพันเกี่ยวข้องที่ว่านี้หากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือข้อตกลงร่วมกัน ฉะนั้น การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กร

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ว่าต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนดี มีความรู้ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ให้มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังได้กำหนดหลักการที่สำคัญไว้หลายประการ เช่น การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย การกำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และให้มีการกระจายอำนาจการศึกษาไปสู่ เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การระดมทรัพยากรต่าง ๆ การมีส่วนร่วมทั้งมีสิทธิใน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้รับสิทธิประโยชน์จากรัฐและการสนับสนุนจากรัฐ บุคคลและองค์กรต่าง ๆ โดยร่วมจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่ดีและมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 7) ดังนั้นการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่ง

การดำเนินการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายนั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งงานวิชาการถือเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัด โปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมที่อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2545 : 1) ส่วนชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551 : 2) กล่าวไว้ว่าหน้าที่ของหน่วยงานหรือสถาบันทางการศึกษาคือให้ความรู้แก่ผู้เรียน ผู้รับบริการและกลุ่มประชากรเป้าหมายหลาย ๆ ทักษะกล่าวถึงงานวิชาการเป็นหลัก ในสถานศึกษามีการบริหารงานด้านต่าง ๆ แต่ให้ความสำคัญของงานวิชาการว่ามีความสำคัญมากที่สุด ผู้บริหารทุกคนควรมีความรับผิดชอบงานวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของสถานศึกษาคือการให้บริการทางวิชาการ ผู้บริหารมีหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการ โดยทำงานร่วมกับผู้สอนกระตุ้นเตือนให้คำแนะนำและประสานงานให้ผู้สอนทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในด้านการสอน การวิจัยและการบริการวิชาการ นอกจากนี้ยังเห็นว่างานวิชาการต้องให้ความสำคัญมากกว่างานด้านอื่น โดยผู้บริหารต้องรับผิดชอบเป็นอันดับแรก

ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับการบริหารงานในสถานศึกษาแล้ว ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกสถานศึกษาอีกด้วย ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมย่อมส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ผู้ใช้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีภารกิจหลักคือ การบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพโดยมุ่งที่ผลผลิตคือ ผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อ่านออก-เขียนได้ ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดทั้งมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ซึ่งหน่วยงานจัดการศึกษาต่างก็ให้ความตระหนักในภารกิจจัดการศึกษาอย่างยิ่ง ส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาที่เป็นจริงในปัจจุบันตกต่ำมาก ดังจะเห็นได้จากข้อมูลผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2552

ปรากฏดังนี้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละตามลำดับดังนี้ คือ 36.80, 34.39, 35.76, และ 31.72 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 (2553 : 10 - 17) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ปรากฏดังนี้ ในกลุ่มสาระภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละตามลำดับดังนี้ คือ 35.75, 34.3, 34.75, และ 30.75 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 (2553 : 13 - 20) และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ปรากฏดังนี้ ในกลุ่มสาระภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละตามลำดับดังนี้ คือ 37.42, 34.59, 35.59, และ 35.62 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 (2553 : 15 - 20) ซึ่งแปลความว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาสมีผลการประเมินทุกกลุ่มสาระอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

ปัญหาคุณภาพการศึกษาดังกล่าวมีสาเหตุสำคัญหลาย ๆ ประการ ซึ่งมีทั้งกระบวนการบริหาร กระบวนการนิเทศและกระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนและการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการที่อาจจะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะ กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักราย หมายประเสริฐ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา อําเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกด้าน กรรมการสถานศึกษากลุ่มตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมน้อยทุกด้าน ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีปัญหาทุกด้าน เรียงจากมากไปน้อยคือ คณะกรรมการยังไม่รู้จักหน้าที่พอ ขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญแก่คณะกรรมการสถานศึกษา การคัดเลือกคนเป็นกรรมการ และมีการประชุมบ่อยครั้งมาก คณะกรรมการมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้หากครูผู้สอนมีส่วนร่วมรับรู้ต่อการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนจะ ช่วยสร้างความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คุณภาพการศึกษาก็พัฒนาขึ้นในที่สุด

จากความสำคัญและปัญหาข้างต้นผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน คือเป็นครูผู้สอนอยู่ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส จึงมีความสนใจศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน

ตามการรับรู้ของครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส โดย ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผน พัฒนาและปรับปรุงการประยุกต์ใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในโรงเรียน โดยเฉพาะหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร โรงเรียนตาม การรับรู้ของครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร โรงเรียนตาม การรับรู้ของครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส จำแนก ตามระดับการศึกษา ประสิทธิภาพในการทำงานและขนาดของโรงเรียน

### สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูวิชาการที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารงานวิชาการ แบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างกัน
2. ครูวิชาการที่มีประสิทธิภาพในการทำงานต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารงานวิชาการ แบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างกัน
3. ครูวิชาการที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารงาน วิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างกัน

## ความสำคัญและประโยชน์

1. ทำให้ทราบระดับการบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร โรงเรียนตาม การรับรู้ของครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษจังหวัดนครราชสีมา
2. ทำให้ทราบความแตกต่างของการบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดโรงเรียนต่างกัน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง นำผลการวิจัยไปปรับปรุงด้านการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนต่อไป
3. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนทุกระดับต่อไป
4. นำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศเผยแพร่ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สนใจ ได้ศึกษาวิจัยต่อไป

## ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษจังหวัดนครราชสีมา โดยมีกรอบการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

### 1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ ครูวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษจังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2553 จำนวน 342 คน

### 2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

#### 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

##### 2.1.1 ระดับการศึกษา

##### 2.1.1.1 ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า

##### 2.1.1.2 ปริญญาโทหรือสูงกว่า

## 2.1.2 ประสบการณ์ในการทำงาน

2.1.2.1 ต่ำกว่า 10 ปี

2.1.2.2 10 - 20 ปี

2.1.2.3 สูงกว่า 20 ปี

## 2.1.3 ขนาดของโรงเรียน

2.1.3.1 ขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน)

2.1.3.2 ขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 - 300 คน)

2.1.3.3 ขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน โดยยึดขอบข่ายการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.2.2 ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอน

2.2.3 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2.2.4 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.2.5 ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน

### นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ มีศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะการวิจัย เพื่อศึกษาตามแนวคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยต้องการที่จะนิยามเพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน ดังนี้

1. การรับรู้ หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจและความรู้ สึกจากคามองเห็น การได้ยิน การสัมผัส และการตีความหมายเกี่ยวกับสิ่งเร้าที่มากระตุ้นประสาทสัมผัสของบุคคลซึ่งมีผลทำให้เกิดการตอบสนองในรูปแบบของการกระทำหรือความนึกคิดออกมาเป็นความรู้ ความเข้าใจ

2. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการการบริหารกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนตลอดจนการประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์ของหลักสูตรและอุดมการณ์ของการศึกษาเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

3. การบริหารแบบการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการบริหารงานที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบและร่วมประเมินผลด้วยความเต็มใจ เพื่อนำองค์กรไปสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

4. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย หลักการและโครงสร้างของหลักสูตร การวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ การบูรณาการเนื้อหาสาระ การนิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และการจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมที่สอดคล้องกับความถนัด และความสนใจของนักเรียน

5. การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การกำหนดกรอบระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผล การนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอนและการพัฒนาเครื่องมือวัดผล

6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การสำรวจ จัดตั้ง ส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ การแสวงหาเครือข่ายการเรียนรู้ การสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการพัฒนาห้องสมุด โรงเรียน

7. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน โดยการจัดระบบโครงสร้างให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การกำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมาย ความสำเร็จของสถานศึกษา การวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพและการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

8. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน หมายถึง การสำรวจความต้องการ สนับสนุนวิชาการ การจัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิดและเทคนิค ทักษะของวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะ ทางวิชาการ การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว และชุมชน

9. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ที่ปฏิบัติราชการแทนในตำแหน่งด้วย

10. ครูวิชาการ หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส